

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування ВННІЕ

МЕЛЬНИК Ярослав Віталійович

**Митне регулювання та його вплив на імпорт
товарів і послуг в Україну**

Спеціальність: 072 - фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійна програма - Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ФМСм-22
Я.В. Мельник

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
1.1. Поняття, завдання та методи митного регулювання	8
1.2. Характеристика інструментарію митного регулювання	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВПЛИВУ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЗДІЙСНЕННЯ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ	18
2.1. Моніторинг структури та географії імпорту України	18
2.2. Стратегії регулювання імпорту в умовах війни	29
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ В УКРАЇНІ	34
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	39
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізаційні процеси, посилення інтеграційних тенденцій та розвиток міжнародної торгівлі створюють як нові можливості, так і значні виклики для національних економік. Ефективне функціонування економіки держави залежить від її здатності адаптуватися до постійно змінюваного середовища, долати зовнішні виклики та використовувати інструменти економічного регулювання. Серед цих інструментів митне регулювання змінює ключову роль, забезпечуючи не лише контроль за переміщенням товарів через державний кордон, але й стабільність національної економіки, стимулювання економічного розвитку та інтеграцію ринку України у світову економічну систему.

Разом із тим, сучасні глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, військова агресія проти України, нестабільність міжнародних економічних відносин, а також внутрішні проблеми, включаючи тінізацію економіки та корупційні ризики, виявили суттєві недоліки чинної системи митного регулювання. Непрозорість митних процедур та недостатній рівень автоматизації призводять до зниження ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

Особливо гостро ці проблеми проявляються у сфері імпорتنих операцій. Неефективне митне регулювання може сприяти випуску на національний ринок неякісної продукції, створювати нерівні умови конкуренції для вітчизняних виробників, стимулювати зростання контрабанди та тіньової економіки. У таких умовах вдосконалення митного регулювання виникає критична важливість як для забезпечення економічної безпеки, так і для досягнення стратегічних цілей сталого розвитку.

Актуальність дослідження також зумовлена забезпеченням гармонізації національної митної політики з міжнародними стандартами, що передбачає інтеграцію до глобальних економічних процесів, спрощення митних процедур, підвищення їх прозорості та ефективності. Особливо це важливо в умовах

посилення євроінтеграційних процесів України, які потребують адаптації законодавства та митних процедур до норм і стандартів Європейського Союзу.

Таким чином, дослідження впливу митного регулювання на імпорتنі операції та розробка рекомендацій щодо вдосконалення цього процесу є актуальними та необхідними для підвищення економічної стійкості, конкурентоспроможності України на світовому ринку та інтеграції до європейського та міжнародного економічного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика імпорту продукції та висвітлення питань, пов'язаних із регулюванням зовнішньоекономічної діяльності, знайшли відображення в роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема М. Бегмі, Г. Василевської, Є. Войцещука, С. Герчаківського, С. Долгова, А. Зубрицького, А. Кізими, А. Крисоватого, К. Крисоватої, Ю. Маханьової, Т. Олійник, В. Сідляр, Т. Хвороста, В. Юхименко тощо. У своїх дослідженнях вони проаналізували базові аспекти здійснення імпорту товарів і послуг в Україну, акцентуючи увагу на порівняльних характеристиках та впливі регулятивних механізмів на імпорتنу діяльність.

Разом із тим, аналіз наукових праць і практичний досвід реалізації зовнішньоекономічної діяльності свідчать про наявність низки невирішених питань. Відповідно, вплив митного регулювання на ефективність імпортних операцій залишається недостатньо дослідженим та потребує подальшого удосконалення. Існують численні проблеми, які потребують детального аналізу, розробки дієвих підходів і рекомендації для їх вирішення. Це зумовлює актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Метою магістерського дослідження є аналіз впливу митного регулювання на імпортні операції в Україні та розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізмів регулювання в сучасних умовах.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати таке завдання:

- вивчити теоретичні основи митного регулювання;

- провести аналіз впливу чинних інструментів митного регулювання на імпорتنі операції;
- оцінити ефективність митного регулювання в умовах глобальних викликів;
- запропонувати рекомендації щодо вдосконалення митного регулювання імпоротної діяльності.

Об'єктом дослідження є митне регулювання як інструмент впливу на зовнішньоекономічну діяльність.

Предметом дослідження є механізми та інструменти митного регулювання імпорتنих операцій в Україні.

Методи дослідження. У роботі використано системний підхід, аналіз статистичних даних, порівняльний аналіз, економічне моделювання та методи експертної оцінки.

Інформаційну базу дослідження склали офіційні статистичні дані Органів державної статистики, Державної митної служби України, Міністерства фінансів України, Світового банку, а також аналітичні звіти міжнародних організацій. Крім того, застосовуються законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють митну діяльність, результати наукових публікацій, монографій та статей, присвячених проблематиці митного регулювання.

Наукова новизна отриманих результатів Наукова новина дослідження реалізується в комплексному аналізі впливу митного регулювання на імпорتنі операції в Україні та розробці практичних рекомендацій для його вдосконалення в умовах сучасних викликів. У роботі:

1. Виявлено та систематизовано ключові недоліки чинної системи митного регулювання, які впливають на ефективність імпорتنих операцій в Україні.
2. Запропоновано нові підходи до адаптації митного законодавства України до стандартів Європейського Союзу, враховуючи посилення євроінтеграційних процесів.
3. Досліджено методику оцінки впливу митних бар'єрів на конкурентоспроможність вітчизняної продукції та структурні зміни у сфері

імпоротної діяльності.

4. Розроблено практичні рекомендації щодо зниження корупційних ризиків та підвищення прозорості митних процедур для стимулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Отримані результати сприяють вдосконаленню регулятивної бази та забезпечують ефективне функціонування митної системи України в контексті інтеграції до світових економічних процесів.

Практичне значення отриманих результатів представлено у розробці рекомендацій, які можуть бути використані державними органами для вдосконалення митного регулювання в Україні. Результати дослідження сприяють підвищенню прозорості та ефективності митних процедур, зниженню рівня контрабанди та покращенню умов зовнішньоекономічної діяльності. Запропоновані підходи також можуть бути використані підприємствами для оптимізації імпоротної діяльності та адаптації до сучасних викликів.

Апробація наукових досліджень. Апробація дослідження відбулася на Десятих ювілейних Всеукраїнських наукових читаннях пам'яті С. І. Юрія, 12 листопада 2024 р., Тернопіль, ЗУНУ.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття, завдання та методи митного регулювання

Митне регулювання є фундаментальною складовою міжнародної торгівлі. Тому вкрай важливо встановити чіткі методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, які є фінансово-економічною основою митного регулювання країни, керуючись відповідними механізмами, що інтегрують різноманітні взаємопов'язані елементи. Ці взаємозв'язки дозволяють використовувати системний підхід, що дозволяє розглядати митне регулювання як зв'язану структуру встановлених і структурованих адміністративних заходів у митній сфері і функції безпеки митних органів та підвищує якість виконання митних формальностей.

Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зокрема імпорتنих операцій, створює необхідні умови та механізми для ефективного розвитку міжнародних відносин суб'єктів господарювання. Це потребує консолідації правового впливу на імпорتنу діяльність, а також застосування економічних запобіжників, таких як податки, мита та інші регулятивні інструменти. Механізм митного регулювання охоплює комплекс економічних форм, методів і інструментів, що сприяють мінімізації ризиків, координації діяльності суб'єктів господарювання та впорядкуванню зовнішньоекономічної діяльності, що в кінцевому результаті забезпечує стабільність і розвиток національної економіки [10].

Базисом регулювання зовнішньоекономічної діяльності є комплекс економічних та неекономічних методів, що забезпечують ефективний вплив на систему зовнішньоекономічних відносин. Зокрема, у статті 7 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [41] визначено мету регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яка спрямована на підтримку національних економічних інтересів та забезпечення стабільності в зовнішньоторговельних

операціях (рис. 1.1).

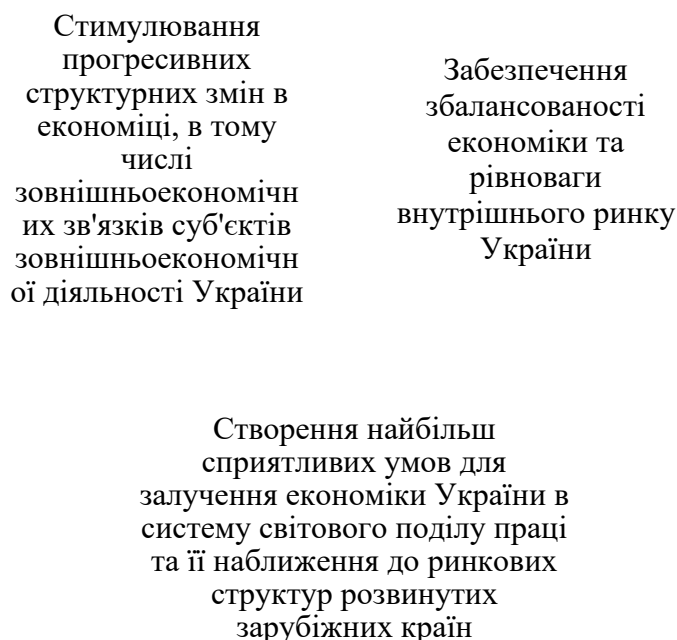

Рис. 1.1. Мета митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Джерело: [41].

Держава відіграє активну роль у розвитку зовнішньоекономічної діяльності, стратегічно впливаючи на конкретні її сфери. Цей вплив здійснюється через набір регуляторних інструментів, які поділяються на торгово-політичні та валютно-політичні інструменти. До торговельно-політичних інструментів належать ті, які безпосередньо впливають на реальні умови обміну товарами на міжнародному ринку, а саме митні збори та нетарифні торговельні обмеження [11].

Зокрема, мито є одним із найдавніших інструментів торговельної політики. Загалом це податок, який держава накладає на товари під час їхнього перетину державного кордону або митної зони. За напрямком товарних потоків мито поділяється на ввізне, вивізне та транзитне. За характером мито може бути

сезонним, антидемпінговим або компенсаційним. Залежно від походження, мито класифікується як автономне, конвенційне або преференційне.

Сучасна світова економіка характеризується тенденцією переходу від тарифних до нетарифних методів регулювання, які дедалі частіше використовують для впливу на міжнародну торгівлю. До основних з них доцільно віднести такі:

1. Кількісні обмеження, що передбачають встановлення квот та ліцензування з метою обмеження обсягів товарів, дозволених для імпорту або експорту.

2. «Добровільні» обмеження експорту, коли країна-експортер обмежує обсяги поставок до певної країни на основі міжурядової домовленості.

3. Приховані методи торговельної політики, які включають технічні бар'єри, такі як вимоги до стандартів і сертифікації, внутрішні податки і збори, політику державних закупівель, а також вимоги про частковий вміст вітчизняних компонентів у продукції.

4. Фінансові методи регулювання торговельних потоків, які передбачають субсидії для стимулювання національного виробництва, кредитування експорту, а також демпінг через продаж товарів на зовнішніх ринках за цінами, нижчими за собівартість для завоювання ринкової частки.

5. Неекономічні методи регулювання передусім охоплюють торговельні договори, встановлення правових режимів і політико-правової домовленості, спрямовані на підтримку стабільності та захист національних інтересів у зовнішньоекономічній діяльності [23].

Такі нетарифні методи стають все більш актуальними інструментами, які дозволяють державам гнучкіше реагувати на глобальні економічні виклики та захищати національні ринки від небажаного впливу.

В свою чергу, валютно-кредитні інструменти регулювання зовнішньої торгівлі включають заходи, спрямовані на забезпечення ефективного функціонування міжнародних торговельних розрахунків, кредитування експортно-імпортних операцій та створення сприятливих умов для учасників

зовнішньоторговельного договору. До таких основних інструментів належать:

- Зміна валютного курсу, а саме ревальвація (підвищення вартості національної валюти) та девальвація (зниження її вартості) для впливу на конкурентоспроможність національних товарів на світовому ринку.
- Валютні обмеження, зокрема обмеження купівлі та продажу іноземної валюти, що зменшують відтік капіталу та стабілізують національну валюту.
- Валютна інтервенція, яка передбачає здійснення маніпулювання центральним банком валютними резервами, що впливає на обмінний курс, а також регулювання процентних ставок для впливу на іноземні інвестиції та стабілізацію економічної ситуації [45].

Ці інструменти спрямовані на створення стабільного валютно-фінансового середовища, сприятливого для міжнародної торгівлі та забезпечення найвищої вигоди для учасників торговельних операцій.

Базовим інструментом митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності виступає митний тариф. У чинному законодавстві цей інструмент представлений у вигляді переліку ставок мита (митного тарифу), які регламентують рівень оподаткування товарів, що переміщуються через державний митний кордон, враховуючи їх товарну номенклатуру. Товарна номенклатура служить не тільки інструментом міжнародної торгівлі, але й засобом регулювання внутрішнього товарного ринку та його взаємодії зі світовим ринком в рамках вимог Конвенції про гармонізовану систему опису та кодування товарів (Брюссельська конвенція). На сьогоднішній день Гармонізована система опису та кодування товарів та Комбінована номенклатура Європейського Союзу [39] складають основу товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності України.

Ставки мита, визначені чинним законодавством [42], є стандартизованими та можуть бути змінені лише шляхом прийняття відповідних законів Верховною Радою України. Водночас суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності можуть користуватися певними митними

преференціями та звільненнями від сплати митних платежів, переліченими в Митному Тарифі України (див. рис. 1.2).

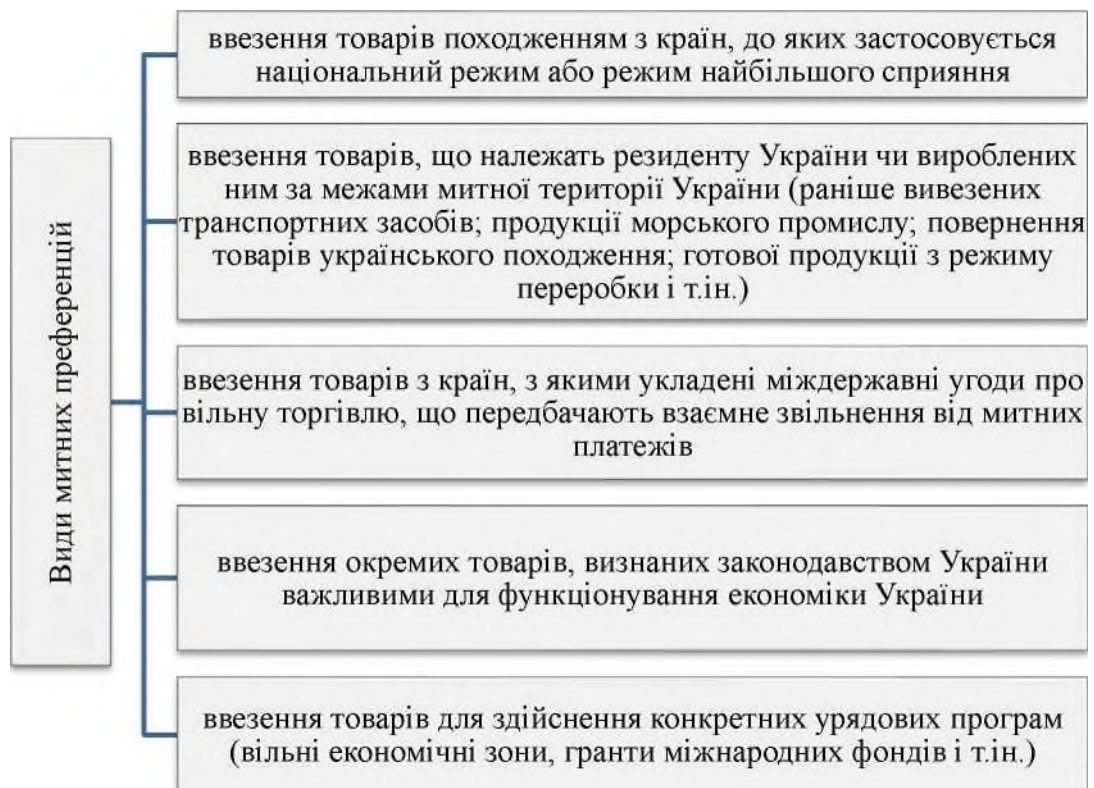

Рис. 1.2. Види митних пільг та преференцій

Примітка: складено автором на основі [42].

Основними завданнями митного регулювання є забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку, обмеження імпорتنих операцій і заборона надходження в країну шкідливих або неякісних товарів та послуг, а також кваліфікована підтримка національного товаровиробника в просуванні їх продуктів на міжнародному рівні. Реалізація завдань митного регулювання ґрунтується на таких принципах: 1) Україна здійснює виключну юрисдикцію в межах своєї митної території; 2) митні органи України мають виключну компетенцію в управлінні митною справою; 3) усі зовнішньоекономічні операції мають відповідати верховенству права; 4) уніфіковані процедури та стандартизований процес регулює переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України; 5) митне регулювання здійснюється узгоджено, структуровано, на основі системного підходу; 6)

максимальне залучення зусиль для забезпечення ефективного виконання митних операцій; 7) права та законні інтереси фізичних та юридичних осіб належно захищені; 8) митні операції проводяться відкрито та прозоро [5].

Зі вступом України до Світової організації торгівлі (СОТ) у травні 2008 року система митного регулювання зазнала суттєвих змін, що спрямовані на її модернізацію та адаптацію до міжнародних вимог і стандартів. Адаптація до стандартів СОТ передбачала інтеграцію України у світову торговельну систему шляхом гармонізації митних процедур, спрощення митного оформлення та забезпечення відкритого доступу до інформації про митне регулювання. Це сприяло підвищенню конкурентоспроможності національних підприємств на міжнародних ринках, зменшенню бюрократичних перешкод та покращенню інвестиційного клімату [44].

З 2010 року країни-партнери, з якими Україна мала укладені угоди про міжнародне співробітництво, суттєво знизили ставки митних платежів, реформуючи свої підходи в напрямку лібералізації торговельних відносин, направлені на активізацію міжнародної торгівлі та полегшення доступу національних товарів на іноземних ринках.

Однак глобальна пандемія COVID-19, що почалася наприкінці 2019 року, суттєво вплинула на розвиток міждержавних економічних відносин. Країни, змушені запровадити низку епідеміологічних заходів, включно з повним локдауном, зіткнулися з погіршенням соціально-економічної ситуації. Це змусило багато держав переглянути свої економічні переваги, спрямовуючи ресурси на зміцнення національної економіки та забезпечення внутрішніх потреб. Ці зміни забезпечили необхідність використання стратегії економічного співробітництва, адаптації до нових глобальних умов та пошуку збалансованих підходів до забезпечення економічної безпеки в умовах зростання невизначеності.

Таким чином, митне регулювання відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки та конкурентоспроможності України на світовому ринку. Використання тарифних та нетарифних інструментів, а також адаптація митних

процедур до міжнародних стандартів не обмежується лише захистом національного ринку, а й створює сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій. Подальше вдосконалення митного регулювання в умовах глобальних викликів сприятиме зміцненню економічної стійкості країни, а також інтеграції України у світову економіку.

1.2. Характеристика інструментарію митного регулювання

Митне регулювання в Україні є важливою складовою державної політики, яка спрямована на ефективне управління зовнішньоекономічною діяльністю, забезпечення економічної безпеки та підтримку національних інтересів. Із одним із ключових елементів митного регулювання є застосування ставок мита, які забезпечують функції фіскального, регулюючого та захисного характеру. Інструменти митного регулювання розподіляються на дві основні категорії: тарифні та нетарифні.

Тарифні інструменти передбачають застосування митних зборів та податків при переміщенні товарів через митний кордон.

Відповідно до статті 271 МКУ «... в Україні застосовуються такі види мита: 1) ввізне мито - встановлюється Митним тарифом України на товари, що ввозяться на митну територію України; 2) вивізне мито - встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України; 3) сезонне мито - встановлюватися на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита; 4) особливі види мита - встановлюються законами України з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита» [25].

Відповідно до статті 271 МКУ особливі види мита включають: «а) спеціальне встановлюється відповідно до Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну», як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в

обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику та як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України; б) антидемпінгове встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» застосовується у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику; в) компенсаційне встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику; г) додатковий імпортний збір встановлюється законом відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року та Домовленості про положення ГАТТ-1994 щодо платіжного балансу у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів» [25].

В Україні застосовуються такі три основні види ставок мита:

1. Адвалорна ставка мита, яка встановлюється у відсотках від митної вартості товарів. Вид цієї ставки залежить від загальної вартості імпортованих чи експортованих товарів і є зручним для застосування до широкого спектру продукції.

2. Специфічна ставка мита. Визначається у фіксованій грошовій сумі на одиницю товару, що вимірюється у встановлених законом одиницях виміру (наприклад, за кілограм, літр або штуку). Такий вид ставки ефективний для товарів, митна вартість яких може бути складною для оцінки.

3. Комбінована ставка мита. Поєднує особливості адвалорної та

специфічної ставок мита. Вона встановлюється як процент від митної вартості, так і у вигляді фіксованої грошової суми на одиницю товару. Цей вид ставки забезпечує ефективний підхід до оподаткування товарів [25].

Таке різноманіття ставок мита дозволяє державі адаптувати митну політику до специфіки різних товарних груп, захистити національні інтереси та забезпечити збалансоване регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Нетарифні інструменти включають різноманітні заходи, які не пов'язані з прямим оподаткуванням, але впливають на обсяги та структуру зовнішньої торгівлі. Основні з них - це квотування (встановлення кількох обмежень на імпорту або експорт певних товарів у визначеному періоді); ліцензування (передбачає вимогу до отримання спеціального дозволу (ліцензії) на імпорту або експорт певних товарів); технічні бар'єри (встановлення стандартів, норм та вимог до якості та безпеки товарів, які повинні відповідати певним технічним регламентам); санітарні та фітосанітарні заходи (вимоги щодо санітарного та фітосанітарного контролю товарів з метою захисту здоров'я населення та навколишнього середовища); антидемпінгові та компенсаційні міти (застосовуються для захисту національних виробників від недобросовісної конкуренції, зокрема демпінгу або субсидованого імпорту); валютні обмеження (передбачають регулювання валютних операцій, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю, з контролю за наказом за рухом капіталу) [4].

Ефективне використання цих інструментів дозволяє державі забезпечити баланс між відкритою економікою та захистом національних інтересів, сприяючи сталому економічному розвитку та інтеграції у світову економічну систему.

Отже, ставки мита та інструменти митного регулювання змінюють ключову роль у формуванні зовнішньоекономічної політики України. Їхнє ефективне застосування дозволяє забезпечити баланс між відкритістю економіки та захистом національних інтересів, стимулює розвиток вітчизняного виробництва, наповнення бюджету та підтримує стабільність економічних процесів. Різноманітність видів ставок мита (адвалорна, специфічна та комбінована) та їх адаптація до специфіки товарних груп створюють умови для

гнучкого управління зовнішньоекономічною діяльністю. Водночас, інструменти митного регулювання, зокрема тарифні та нетарифні заходи, допомагають знизити ризики недобросовісної конкуренції, забезпечують підтримку міжнародних стандартів та інтеграцію до світової економіки.

Водночас, реалізація ефективної митної політики вимагає не тільки вдосконалення правової бази, але й модернізацію митних процедур, впровадження новітніх технологій контролю та посилення прозорості у сфері митного адміністрування. Лише за умови комплексного підходу до регулювання зовнішньої торгівлі Україна може досягти довгострокового економічного зростання та підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ВПЛИВУ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЗДІЙСНЕННЯ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

2.1. Моніторинг структури та географії імпорту України

Аналіз стану імпорту в Україні є ключовим елементом дослідження зовнішньоекономічних процесів країни. Імпорт відіграє важливу роль у формуванні економічного потенціалу держави та визначає її позиції на світових ринках.

В умовах глобалізації та зростання взаємозалежності національних економік, глибоке розуміння динаміки, структури та особливостей імпортних потоків в Україні є місцем для розробки ефективних стратегій зовнішньоекономічного розвитку та забезпечення стабільного соціально- економічного зростання

Стан імпорту в Україну на протязі 1990-х років був складним і визначався низкою чинників, пов'язаних з політичними, економічними та соціокультурними трансформаціями. Цей період характеризувався такими ключовими аспектами:

1. Зміна торговельних відносин. Після здобуття незалежності в 1991 році Україна втратила доступ до традиційних ринків колишніх союзних республік. Це змусило уряд та бізнес шукати нових партнерів та нові джерела імпорту, що спричинило значну перебудову торговельної політики.

2. Спад виробництва. Зокрема, економічна криза та перехід до ринкової економіки спричинили різке зниження обсягів внутрішнього виробництва. Як внаслідок цього зріс попит на імпортні товари, які не вироблялися в Україні або вироблялися в недостатніх обсягах.

3. Структура імпорту зазнала суттєвих змін. Збільшився обсяг ввезення товарів споживчого призначення, а також техніки та обладнання, що були важливі для розвитку нових економічних секторів.

4. Обмежені фінансові ресурси та труднощі у зовнішній торгівлі створювали перешкоди для стабільності імпортних потоків, що ускладнювало підтримання збалансованих зовнішньоекономічних відносин.

5. Значна залежність від імпорту енергоресурсів, таких як нафта та газ, мало критичне значення для забезпечення енергетичної безпеки країни та підтримки базових економічних процесів [53].

Ці фактори сформували складний та неоднозначний імпортний ландшафт України в 1990-2000-х роках, що мав довготривалі негативні наслідки для її економічного розвитку

Стан імпорту в Україні в період з 2000 по 2023 роки характеризувався глибокими трансформаціями, які відображали зміни в торговельній політиці, структурі імпорту, економічній динаміці та впливі глобальних і внутрішніх викликів. Основними характеристиками цього періоду є наступні:

1. Україна активно інтегрувалася в глобальну економіку, встановлюючи партнерства та зміцнюючи нові позиції на міжнародних ринках. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році стало ключовим етапом, сприяючи зростанню імпорту з країн ЄС та переорієнтації на ринки, що відповідають європейським стандартам.

2. Структура імпорту зазнала суттєвих змін. Збільшилася частка високотехнологічних товарів, зокрема електроніки, автомобілів та промислового обладнання. Також зросли обсяги імпортних товарів споживчого сегмента, зокрема харчових продуктів, текстилю та побутової техніки.

3. Імпорт енергоресурсів у цей період залишається критичним. У період 2000-2023 років відбувся поступовий відхід від незалежності від російського газу, що було посилено після 2014 року. Україна почала активно диверсифікувати постачання енергоресурсів, зокрема за рахунок закупівель зрідженого газу та співпраці з європейськими країнами.

4. Економічні труднощі, викликані військовою агресією з боку РФ, економічними кризами та курсовими коливаннями, малий суттєвий вплив на здатність країни підтримувати стабільність імпортних потоків. Проте активна співпраця з міжнародними фінансовими установами сприяла стабілізації та розвитку зовнішньоекономічних відносин [26].

У підсумку, стан імпорту в Україні в цей період відображає поєднання викликів і можливостей, які були зумовлені як внутрішніми реформами, так і змінами

в глобальному економічному середовищі. Ці процеси сформували основу для подальшого розвитку зовнішньоекономічних відносин країни (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Макропоказники імпорту України у 2014-2023 рр.

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Імпорт товарів та послуг, млрд грн	834,1	1 084,0	1 323,1	1 618,7	1 914,9	1 947,6	1 681,5	2 286,1	2 712,3	3 237,0
Імпортозалежність споживання, %	23,5	22,0	23,0	24,5	25,0	24,0	23,0	24,0	25,5	26,0
Імпортна квота, %	53,2	54,8	55,5	54,3	53,8	49,0	40,1	41,9	52,3	49,5

Джерело: розроблено автором на основі [26]

Отже, виходячи з наних табл. 2.1., можемо зробити висновок, що імпорт зростав майже щорічно, починаючи з 834,1 млрд грн у 2014 році до 3 237,0 млрд грн у 2023 році. Основне зростання спостерігалось в періоди економічного підйому або відновлення (2016-2021рр.). Значні падіння в імпорті були у 2020-2021 роках, що співпадає з глобальними економічними кризами, а також через пандемію COVID-19 у 2020 році. У 2020-2021 роках показник імпортової квоти знизився, що свідчить про зменшення частки імпорту у ВВП. В 2022 році імпортна квота сягнула 52,3%, що свідчить про відновлення імпортової активності. Проте у 2023 році відбулося деяке зниження до 49,5%, що може свідчити про стабілізацію ринку.

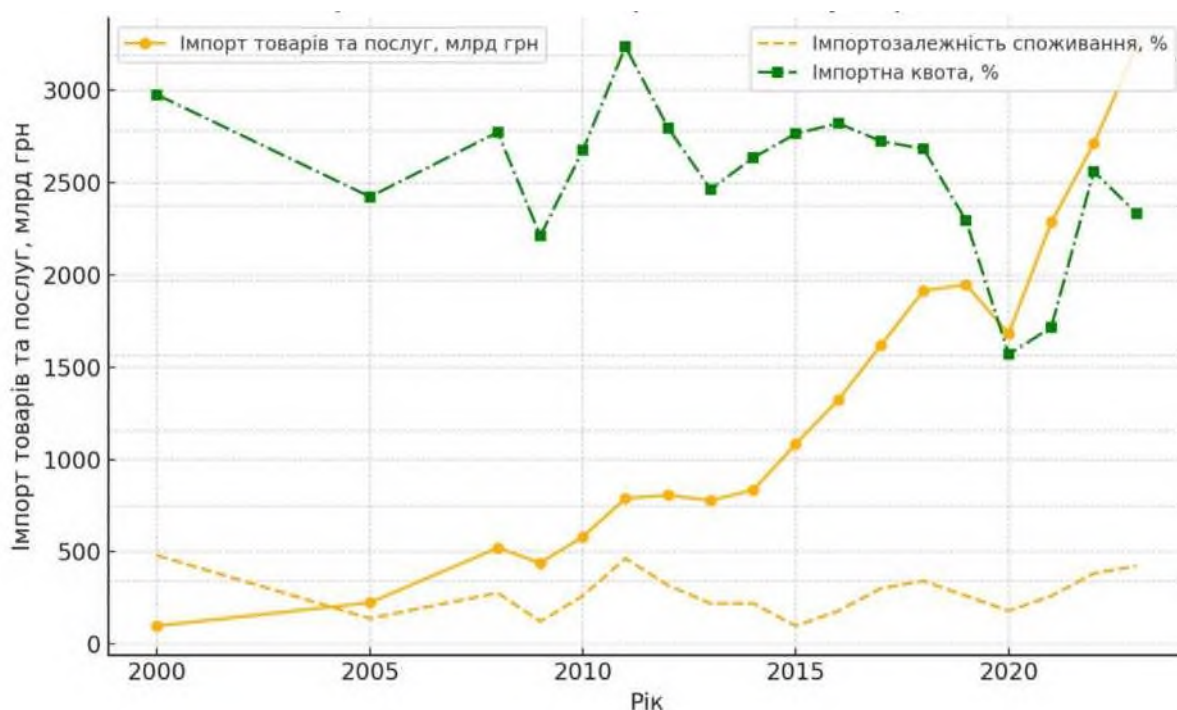
Отже, показники імпорту корелюють із загальною економічною ситуацією в Україні. Стабільний рівень імпортозалежності: Свідчить про значну частку імпортних товарів та послуг у загальному споживанні, що підкреслює важливість імпорту для економіки країни. Покажемо динаміку вижезазначених показників у табл. 2.2. та рис. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка макропоказників імпорту в Україну у 2020-2023 рр.

Рік	Імпорт товарів та послуг, млрд грн	Імпортозалежність споживання, %	Імпортна квота, %	Відносне відхилення імпорту товарів та послуг, %	Відносне відхилення імпортозалежності споживання, %	Відносне відхилення імпортної квоти, %
2000	97,6	26,7	57,4			
2005	223,6	22,5	50,6	129,09	-15,73	-11,84
2008	520,6	24,2	54,9	132,82	7,55	8,49
2009	438,9	22,3	48	-15,69	-7,85	-12,56
2010	580,9	24	53,7	32,35	7,62	11,87
2011	788,9	26,5	60,6	35,80	10,41	12,84
2012	806	24,7	55,2	2,16	-6,79	-8,91
2013	778,1	23,5	51,1	-3,46	-4,85	-7,42
2014	834,1	23,5	53,2	7,19	0	4,10
2015	1084	22	54,8	29,96	-6,38	3,00
2016	1323,1	23	55,5	22,05	4,54	1,27
2017	1618,7	24,5	54,3	22,34	6,52	-2,16
2018	1914,9	25	53,8	18,29	2,04	-0,92
2019	1947,6	24	49	1,70	-4	-8,92
2020	1681,5	23	40,1	-13,66	-4,16	-18,16
2021	2286,1	24	41,9	35,95	4,34	4,48
2022	2712,3	25,5	52,3	18,64	6,25	24,82
2023	3237,0	26	49,5	288,08	10,63	-6,95

Джерело: розроблено автором на основі 26]

Рис. 2.1. Динаміка макропоказників імпорту в Україну у 2014-2023 рр.

На основі аналізу табл. 2.2 та рис. 2.1 можна зробити такі висновки:

Імпорт товарів та послуг зростає майже постійно, з особливо помітним підйомом після 2015 року. Загальна тенденція показує, що імпорт зріс більше ніж у 3 рази з 834,1 млрд грн у 2014 році до 3 237 млрд грн у 2023 році.

Показник імпортозалежності споживання залишається досить стабільним у межах 22-26% з періодичними коливаннями. Це свідчить, що вітчизняна економіка продовжує значною мірою залежати від імпорту для задоволення споживчого попиту. В цілому динаміка макропоказників імпорту України у 2000-2023 рр. демонструє стабільне зростання імпорту в абсолютних показниках та значну роль імпортованих товарів у задоволенні внутрішнього попиту.

Продовжуючи аналіз імпорту в Україну за період 2014-2020 рр, наведемо дані щодо його основної структури (табл. 2.3)

Таблиця 2.3 Динаміка основних товарних груп імпорту в Україну у 2014-2023рр., млрд дол. США

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Всього за рік	54,4	37,5	39,2	49,6	57,2	60,8	54,3	72,8	55,5	60,0
Машини, обладнання та механізми	8,7	6,3	7,9	9,9	12,0	13,3	11,6	15,0	12,0	13,0
Мінеральні продукти	16,1	11,7	8,5	12,5	14,2	13,0	8,6	15,5	10,0	11,0
Продукція хімічної промисловості	6,8	5,0	5,6	6,5	7,1	7,5	7,3	9,0	7,5	8,0
Транспортні засоби	2,6	1,7	3,0	4,2	4,6	6,2	5,7	7,0	5,0	5,5
Полімери, пластмаси та вироби з них	3,6	2,6	2,9	3,2	3,6	3,6	3,4	4,0	3,5	3,8
Недорогоцінні метали та вироби з них	3,3	2,0	2,3	3,0	3,6	3,7	3,1	4,0	3,5	3,8
Харчові продукти	2,6	1,6	1,7	1,9	2,3	2,6	3,0	3,5	3,0	3,2
Текстильні матеріали та вироби	1,9	1,4	1,5	1,7	2,0	2,4	2,3	2,8	2,5	2,6
Продукти рослинного походження	2,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,8	2,0	2,5	2,0	2,2
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	0,7	0,5	0,6	0,8	0,9	1,1	1,3	1,5	1,2	1,3

Джерело: розроблено автором на основі [38]

Отже, дані табл. 2.3, свідчать, що після зниження у 2020 році до 54,3 млрд дол. США, імпорт зріс у 2021 році до 72,8 млрд дол. США. У 2022 році спостерігалось зниження до 55,5 млрд дол. США, що може бути пов'язано з економічними наслідками війни. У 2023 році імпорт відновився до 60,0 млрд дол. США.

Після зростання у 2021 році до 15,0 млрд дол. США, імпорт машин, обладнання та механізмів знизився у 2022 році до 12,0 млрд дол. США, але у 2023 році зріс до 13,0 млрд дол. США. Імпорт мінеральних продуктів зріс у 2021 році до 15,5 млрд дол.

США, знизився у 2022 році до 10,0 млрд дол. США та незначно зріс у 2023 році до 11,0 млрд дол. США. Імпорт продукції хімічної промисловості зростав до 9,0 млрд дол. США у 2021 році, знизився до 7,5 млрд дол. США у 2022 році та зріс до 8,0 млрд дол. США у 2023 році. Після зростання у 2021 році до 7,0 млрд дол. США, імпорт транспортних засобів знизився до 5,0 млрд дол. США у 2022 році та зріс до 5,5 млрд дол. США у 2023 році. Імпорт полімерів, пластмас, недорогоцінних металів, харчових продуктів, текстильних матеріалів та оптичних приладів демонстрував подібні тенденції зростання у 2021 році, зниження у 2022 році та часткове відновлення у 2023 році. Вищезазначена динаміка, передусім спричинена впливом економічних та геополітичних подій на імпорт України, зокрема пандемії COVID-19 та військових дій.

На основі даних табл. 2.3 про динаміку структури імпорту в Україні за період 2014-2023 рр. побудуємо діаграму, яка відображає зміни в загальному обсязі імпорту та за основними товарними групами (рис 2.2).

Основні країни-постачальники товарів в Україну в 2019-2021 роках відображають тенденції розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, а також ключові економічні виклики, з якими стикнулася країна. Цей період Китай залишався провідним торговельним партнером України, забезпечуючи 15,3% загального обсягу імпорту в 2021 році. Асортимент товарів був широким і включав електроніку, побутову техніку, текстиль, промислове обладнання, а також інші споживчі та виробничі товари. Домінування Китаю в українському імпорті свідчить про важливість його ролі в глобальних виробничих ланцюгах нашої країни [38].

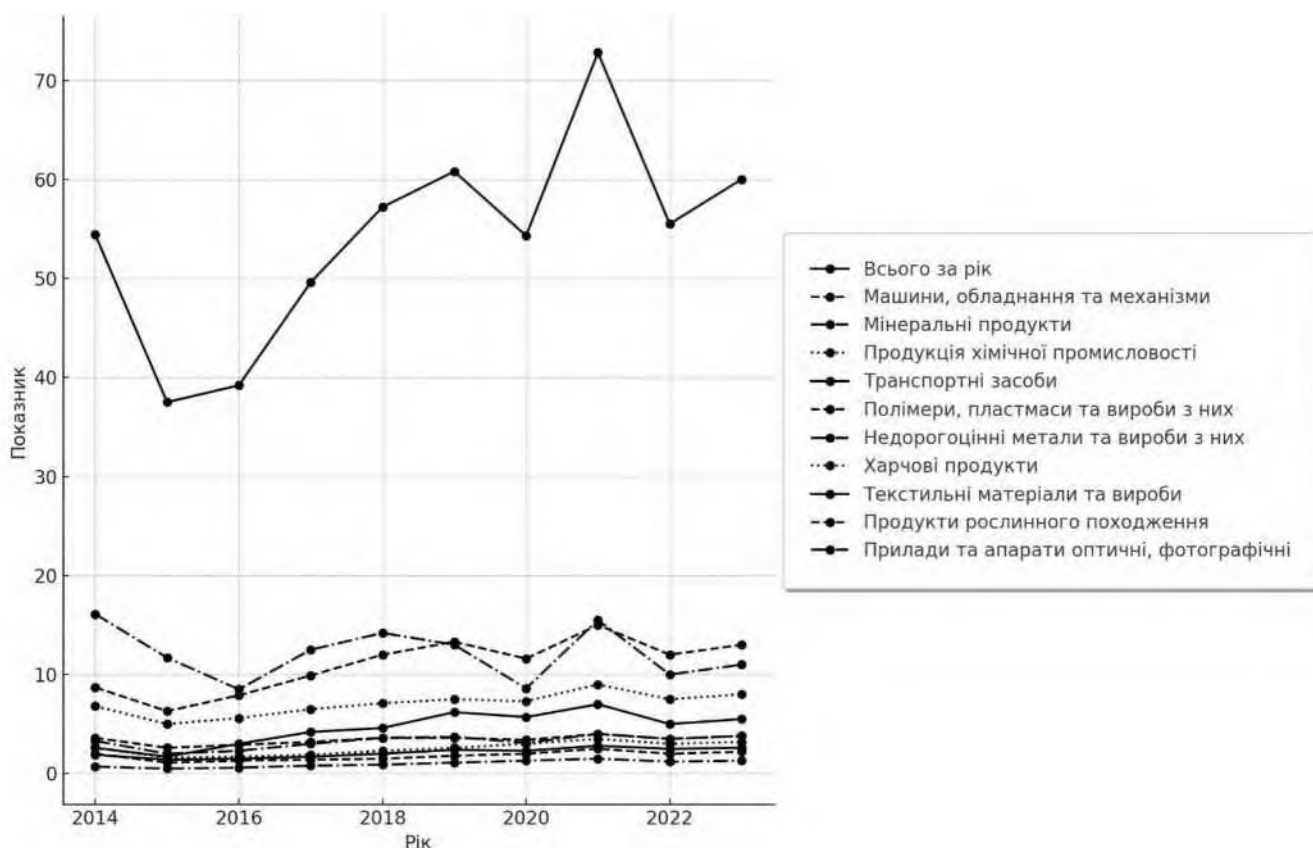

Рис. 2.2. Динаміка основних товарних груп імпорту в Україну у 2014-2023 рр.

[38]

Європейський Союз був ключовим партнером, зокрема такі країни, як Німеччина (9,1% загального імпорту), Польща (7,2%), Італія та Франція. Україна активно імпортувала з ЄС машини, промислове устаткування, автомобілі, харчові продукти, одяг і медичні товари.

Не дивлячись на політичне напруження та санкцій, РФ залишилася на ринку виробником, що забезпечував 8,5% імпорту України в 2021 році. Основними категоріями імпорту були енергетичні ресурси (газ, нафта), машини, хімічні продукти та інші товари. Залежність від імпорту з РФ в енергетичному секторі залишилася вагомим викликом для економічної безпеки України.

Частка імпорту зі США склала 5,7% у 2021 році, що свідчило про зростаючу роль американських технологій в модернізації української економіки.

Туреччина у 2021 р. забезпечувала поставки будівельних матеріалів, текстилю, хімічної продукції, сільськогосподарських товарів та інших виробів. Економічні

зв'язки з Туреччиною відображали розширення співпраці з країнами Чорноморського регіону.

У 2021 році структура імпорту послуг в Україну продемонструвала значну різноманітність, відображаючи як економічні тенденції, так і інтеграцію країни в глобальну економіку.

Зокрема, імпорт транспортних послуг становив 1,73 млрд доларів США, що склало 22,8% від загального обсягу імпортних послуг. Цей показник зріс на 63,4% порівняно з 2020 роком, що відобразило відновлення міжнародних транспортних потоків після пандемічних обмежень. Основна частина послуги припадала на перевезення вантажів та пасажирів у міжнародному сполученні.

Обсяг послуг, пов'язаних з подорожуванням у 2021 р. досягає 1,58 млрд доларів США (20,8%). Це включало витрати на міжнародний туризм, ділові подорожі, освіту за кордоном та медичний туризм. Попри пандемію, у 2021 році спостерігалось поступове відновлення цього сегмента завдяки пом'якшенню карантинних обмежень.

Імпорт ділових послуг у 2021 р. склав 1,12 млрд доларів США (14,7%). До цієї категорії входили консультаційні, юридичні, бухгалтерські послуги, а також послуги, пов'язані з управлінням і розвитком бізнесу. Зростання цього сегмента свідчило про підвищення попиту на професійну підтримку з боку міжнародних партнерів.

Телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги у 2021 р. становили 0,9 млрд доларів США. До цієї категорії входили послуги з програмного забезпечення, хмарних рішень, а також телекомунікаційні послуги. Обсяг послуг цієї категорії характеризувався суттєвим зростанням через цифровізацію бізнесу та зростання попиту на ІТ-послуги.

Україна у 2021 р. імпортувала послуги, пов'язані з роялті та послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності на 0,64 млрд доларів США

, що призвело до високого запиту на іноземні технології, патенти та авторські права.

Сегмент фінансових послуг у 2021 р. склав 0,45 млрд доларів США (5,9%). Це включало банківські, страхові послуги, а також послуги з управління інвестиціями.

На імпорт інших послуг в Україну у 2021 р. припадало 1,0 млрд доларів США, включаючи освітні, медичні, культурні послуги та інші послуги.

Отже, у 2021 році імпорт послуг в Україну зростає на тлі відновлення економічної активності після пандемії COVID-19. Значний приріст спостерігався в транспортній галузі, телекомунікаціях та послугах, пов'язаних з діловою діяльністю, що відображає посилення інтеграції України у світові економічні процеси та поступову модернізацію її економіки (рис. 2.3).

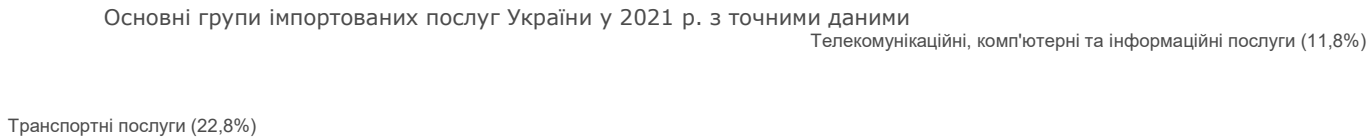

Рис. 2.3. Структура імпорту послуг в Україну у довоєнний час [38]

Станом на 2024 рік структура імпорту України показує основні потреби нашої держави у високотехнологічних товарах та сировині, найважливіших для функціонування економіки у період війни. Основні категорії імпорту включають [38]:

1. Машини, обладнання та транспортні засоби, зокрема імпорту в цій категорії становив \$20,3 млрд , що становить 35,4% від загального обсягу імпорту. Це включає частину промислового обладнання, автомобілів, електроніки, а також технологічні рішення, необхідні для модернізації інфраструктури та виробничих потужностей країни.

2. Обсяг імпорту хімічної продукції склав \$9,3 млрд (16,2%). До цієї категорії входять фармацевтична продукція, добрива, полімери, мийні засоби та інші товари, що використовують у сільському господарстві, виробництві та побуті.

3. Імпорт енергоресурсів становив \$8,7 млрд (15,2%). Це включає нафту, газ, вугілля та інші енергоносії, які є критичними для забезпечення стабільності енергетичної системи України.

Вищезазначені категорії становлять 67% загального обсягу імпорту України за перші 10 місяців 2024 року, що свідчить про залежність країни від постачання ключових ресурсів і технологій.

Основні країнами-постачальниками у 2024 р. залишаються Китай, Польща та Німеччина [38].

Зокрема, Китай залишається найбільшим торговельним партнером України, забезпечуючи імпорту на суму \$11,6 млрд . Асортимент включає широкий спектр товарів: від електроніки та побутової техніки до промислового обладнання та текстилю. Імпорт із Польщі досягає \$5,6 млрд , зокрема у сфері харчової промисловості, будівельних матеріалів, машин та обладнання. Польща є одним із ключових партнерів України в ЄС, що підкреслює тісні економічні зв'язки між країнами.

Обсяг імпорту з Німеччини становив \$4,4 млрд . До основних товарів входять автомобілі, медичне обладнання, хімічна продукція, промислове обладнання, що відповідають високим стандартам якості.

На сьогодні, Україна значною мірою залежить від постачання машин, обладнання, енергоресурсів і хімічних продуктів, що є критичними для функціонування економіки в період війни. При цьому, основними партнерами

залишаються країни ЄС, що свідчить про інтеграцію України в глобальні економічні процеси [38].

У підсумку, структура імпорту України у 2024 році свідчить про об'єднання потреб у модернізацію економіки, інтеграцію до міжнародних ринків та забезпечення стабільності у стратегічних секторах (рис. 2.4)

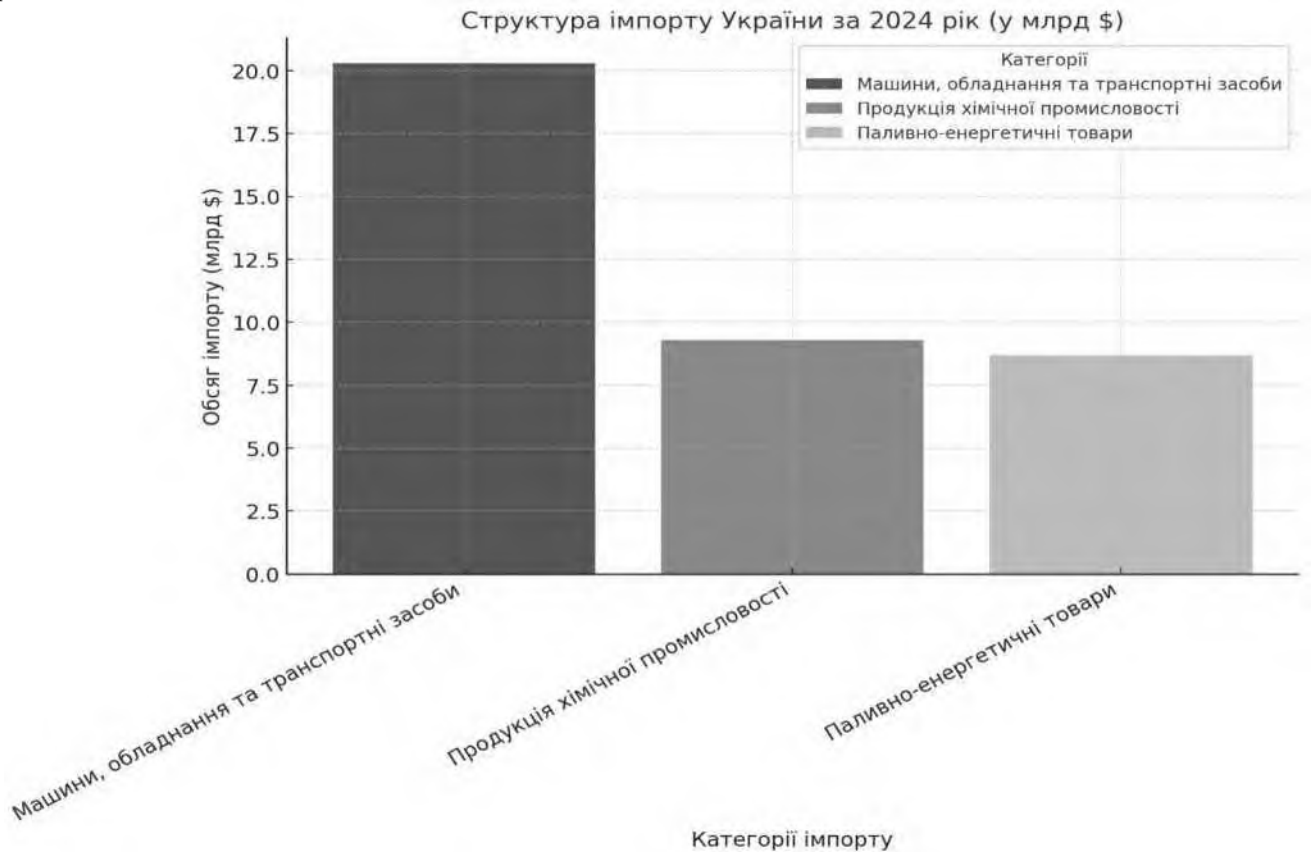

Рис. 2.4. Структура основних товарних груп імпорту в Україну у 2024 р.

Отже, можемо дійти висновку, що в останні роки структура імпорту України зазнала істотних змін, що зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми викликами.

Зокрема, імпорт товарів споживання, таких як одяг, побутова техніка та продукти харчування, зменшився. Натомість зросла частина товарів стратегічного значення: 1) військової техніки, зброї та амуніції; 2) медичних препаратів та обладнання, яких недостатньо для лікування поранених і підтримки охорони здоров'я; 3) промислового обладнання та компонентів, необхідні для функціонування критичної інфраструктури.

У 2023 році обсяги імпорту зброї та військової техніки суттєво зросли. Це пов'язано з основною потребою Збройних сил України у протидії російської агресії

та зміцненні обороноздатності країни. Імпорт лікарських засобів та медичних товарів зріс на 12% у 2024 р. Це обумовлено збільшенням потреби у лікуванні поранених, забезпечення медичної допомоги під час війни, а також підтримці людей із хронічними захворюваннями в умовах обмеженого доступу до медичних послуг.

До основних змін у географії імпорту у 2022-2024 рр. необхідно віднести зменшення частки імпорту з Росії та Білорусі, через санкції та розрив торговельних відносин та, відповідно, суттєве зростання частки імпорту з ЄС, Туреччини та Китаю.

Зміни в структурі та географії імпорту відображають адаптацію України до умов війни, активну співпрацю з міжнародними партнерами та прагнення диверсифікувати економіку. Імпорт залишається механізмом підтримки життєдіяльності країни та забезпечення її стійкості в умовах глобальних і внутрішніх викликів.

2.2. Стратегії регулювання імпорту в умовах війни

В контексті глобалізації економіки та стрімкого зростання цифровізації фізична присутність виробника поруч із кінцевим споживачем втратила свою критичну значущість. Завдяки розвитку логістичних компаній, які забезпечували швидку та ефективну доставку товарів до дверей споживачів, попит на їхні послуги значно зріс у довоєнні роки. Саме ці компанії стали важливою ланкою, що сприяла зростанню міжнародної торгівлі та спрощенню доступу до товарів.

Проте війна кардинально змінила усю систему економічних відносин в Україні. Вибухи на автошляхах, руйнування мостів та інших ключових об'єктів інфраструктури призвели до серйозного порушення або навіть повного зриву ланцюгів постачання. Багато логістичних складів отримати значні пошкодження від ракетних ударів або були повністю знищені внаслідок пожежі. За таких обставин, замість забезпечення відвантаження продукції, ці склади часто змушені виписувати документи про знищення або втрату майна.

Такі умови створюють безпрецедентні виклики для логістичної галузі, яка

змушена адаптуватися до нових реалій, включаючи побудову альтернативних маршрутів, інтеграцію нових технологій для управління ризиками та посилення співпраці з міжнародними партнерами для забезпечення безперервності постачання.

В умовах війни в Україні функціонування валютного ринку стикнулося з прецедентними викликами. По-перше відбулося тимчасове припинення інвестиційного потоку, що призупинило надходження іноземної валюти до країни, що стало критичним для товарів, які не можуть бути виготовлені в Україні через зниження виробничих потужностей або руйнування інфраструктури. Ці фактори спонукали до запровадження урядом поняття «критичний імпорт» [11].

Критичний імпорт охоплює товари та послуги, які є життєво необхідними для функціонування держави, бізнесу та населення. Для визначення таких категорій розроблені чіткі критерії, які включають:

1. Енергетика: забезпечення постачання нафти, газу, вугілля та іншої енергетичної продукції, необхідної для стабільної роботи енергосистеми.
2. Безпека та оборона: імпорт озброєння, амуніції, обладнання для військових і правоохоронних органів, що є ключовим для забезпечення обороноздатності країни.
3. Забезпечення життєдіяльності населення: ліки, медичне обладнання, продукти харчування, товари гуманітарного призначення.
4. Функціонування виробничих підприємств: сировина, промислове обладнання, запасні частини, недостатність для відновлення та підтримки виробництва [11].

Запровадження поняття «критичний імпорт» допомогло оптимізувати використання обмежених валютних ресурсів, спрямовуючи їх на кінцеві потреби. Уряд і Національний банк України здійснюють ключову роль у встановленні пріоритетів для забезпечення доступу до валюти підприємств, які пов'язані з забезпеченням критичного імпорту.

Ці заходи є тимчасовими, але вони змінюють важливу роль у стабілізації економічної ситуації та підтримці життєдіяльності країни в умовах війни. Подальший розвиток валютного ринку та повернення до звичного функціонування буде залежати

від економічного відновлення України та припливу іноземних інвестицій у мирний час.

Для підприємств, зацікавлених у розширенні переліку товарів критичного імпорту, передбачено подання відповідної заяви до Міністерства економіки України. Це дає можливість ініціювати включення до списку важливих для економіки та суспільства товарів, які підпадають на спеціальних умовах імпорту.

Для ефективної підтримки життєдіяльності та обороноздатності країни також доцільно враховувати можливість звільнення від ПДВ та мита таких категорій товарів, як генератори, термінали супутникового зв'язку Starlink, квадрокоптерів, тепловізорів, радіостанцій та приладів нічного бачення.

Запровадження таких заходів сприятиме не тільки прискоренню відновлення інфраструктури, але й підвищенню обороноздатності країни. Це рішення дозволяє мінімізувати фінансові навантаження на бізнес та громадян, які займаються відновленням або забезпеченням критично важливих потреб.

Подібна політика відповідає сучасним викликам і є одним із ефективних механізмів підтримки економіки та забезпечення стабільності в умовах воєнного часу

В умовах сучасних викликів поняття скасування обмеження на імпортні товари, які не виробляються в Україні, є доцільним для зниження їх вартості для кінцевого споживача та стимулювання внутрішнього виробництва. Зокрема, відміна імпортних платежів на сировину та комплектуючі сприятиме зниженню витрат українських виробників, підвищуючи їх конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Скасування імпортних мита і податків на ввезення обладнання для промисловості дозволить зменшити витрати на капітальні інвестиції, що стимулює модернізацію виробничих потужностей та розвиток промислового виробництва.

Разом з тим, ситуація в агропромисловій сфері залишається складною через низку факторів:

- саботаж «зернового коридору» РФ, що обмежує експорт зернових з України, створюючи додатковий тиск на аграрний сектор та економіку країни загалом;

- постійні обмеження та заборони імпорту агропромислової продукції в Польщу та транзиту через її територію : це значно ускладнює логістику та доступ до ринків ЄС;

- обмеження з боку Угорщини, Болгарії та Словаччини на імпорт окремих видів аграрної продукції негативно впливає на експортні можливості України в агросекторі. Така ситуація є критично негативною, оскільки суттєво ускладнює стабільність вітчизняної економіки, негативно впливає на платіжний баланс та відповідно, на спроможність критичного імпорту.

Скасування імпортних обмежень критично важливе для сприятливого економічного розвитку країни, тоді як активний пошук нових ринків збуту стане відповіддю на обмеження з боку деяких європейських партнерів. Ці заходи мають ключове значення для підтримки промисловості, агросектора та забезпечення економічної стабільності в умовах воєнного часу

У сучасних умовах вирішення економічних і логістичних проблем вимагає впровадження багатьох стратегічних заходів, спрямованих на стабілізацію торгівлі та забезпечення безперервності постачань. Основними кроками можуть бути:

- відновлення роботи портів для забезпечення експорту зернової та сільськогосподарської продукції, а також посилення гарантій безпеки активних торговельних шляхів;

- прискорення адаптації законодавства України до стандартів ЄС для створення єдиного економічного простору, спрощення митних процедур і відкриття нових можливостей для експортерів через доступ до європейських ринків;

- об'єднання зусиль аграріїв для забезпечення інтересів українського сільськогосподарського сектора на міжнародному рівні;

- інвестиції у створення підприємств для переробки сировини в готову продукцію, що підвищить додану вартість експорту, а також розвиток інноваційних технологій, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності української продукції на світовому ринку;

- пошук альтернативних ринків збуту в Азії, Африці, Латинській Америці та інших регіонах, укладення нових торговельних угод, спрямованих на розширення

географії експорту;

До практичних заходів з метою реалізації зазначених стратегій доцільно віднести такі:

1) Об'єднання інтересів експортерів та імпортерів, зокрема створення спільної платформи для переговорів щодо отримання знижок, покращення умов торгівлі та координації дій.

2) Розвиток транспортних коридорів, а саме будівництво нових логістичних маршрутів, таких як коридор через Грузію та Азербайджан до Центральної Азії, для забезпечення безпечного транспортування товарів.

3) Використання комбінованих перевезень через об'єднання зусиль автотранспорту та залізничних перевезень дозволяють скоротити витрати на логістику на 40-50%.

4) Застосування таких заходів сприятиме вирішенню поточних кризових питань, пов'язаних із блокадою портів, обмеженнями імпорту та транзиту, а також забезпечить нові можливості для інтеграції України в міжнародну економіку. Підхід, орієнтований на інновації, диверсифікацію та міжнародне співробітництво, є ключовим для стабілізації економіки та створення міцного фундаменту для подальшого зростання

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ В УКРАЇНІ

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України має бути спрямоване на створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічних відносин, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на світових ринках та інтеграцію країни до глобальних економічних процесів. Основними напрямками такого регулювання є вдосконалення нормативно-правової бази, модернізація митного регулювання, підтримка інноваційних технологій, стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю та регулювання імпортних операцій з урахуванням національних економічних інтересів.

Одна з ключових цілей державного управління у сфері зовнішньоекономічної

діяльності виникає в стимулюванні та підтримці розвитку інноваційних технологій і галузей національної економіки, здатних створювати високотехнологічний продукт, орієнтований на міжнародні ринки. Для досягнення цього необхідно чітко розробити стратегічні напрями розвитку економіки та інших сфер суспільного життя, зокрема інвестувати в накопичення інтелектуального потенціалу країни. Це стане першим кроком на шляху інтеграції України в глобальну економічну систему.

Ключовим аспектом економічної політики України також є вдосконалення регулювання імпорту, яке сприятиме підвищенню ефективності зовнішньоекономічної діяльності та забезпечує гармонійний процес інтеграції до світового економічного простору. Це дозволяє не тільки захистити інтереси національного виробника, але й створити умови для залучення іноземних інвестицій, сприяючи довгостроковій економічній стабільності країни.

Удосконалення регулювання імпорту в Україні є ключовим аспектом економічної політики, спрямованим на забезпечення ефективного функціонування зовнішньоекономічної діяльності та інтеграцію до світової економіки. При цьому, основні напрямки вдосконалення мають включати:

1. Гармонізацію митного законодавства з європейськими стандартами. Зокрема, Україна, як держава-кандидат на вступ до ЄС, зобов'язана узгодити своє митне законодавство з європейським. Європейська комісія у своєму звіті за 2023 рік відзначила значний прогрес України в цій сфері, зокрема підключення до митної інформаційної системи ЄС та використання нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS). Пріоритетними завданнями залишаються подальше узгодження Митного кодексу України з Митним кодексом ЄС та розширення використання процедури спільного транзиту [53].

2. Спрощення митних процедур та впровадження інституту авторизованого економічного оператора (АЕО). Впровадження інституту АЕО сприяє спрощенню митних формальностей для законослухняного бізнесу, підвищуючи ефективність та прозорість митного контролю. Це відповідає європейським практикам та сприяє інтеграції України до європейського економічного простору. [53].

3. Лібералізація митно-тарифного регулювання. Зниження або скасування експортних мит та підвищення імпорتنих митно-тарифних ставок на певні товари

можуть стимулювати розвиток національної економіки та захистити внутрішній ринок від сильного імпорту. Такий підхід до розвитку конкурентоспроможного експорту та підвищення якості національної продукції [11].

4. Диверсифікація зовнішньоекономічних зв'язків. Розширення співпраці з країнами Латинської Америки, зокрема з Мексикою, може стати перспективним напрямком для диверсифікації експортно-імпортних потоків України. Це сприятиме зниженню відносини від традиційних ринків та підвищенню стійкості економіки. [11].

5. Вдосконалення митно-тарифного регулювання в умовах глобалізації. Систематизація орієнтирів удосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України в умовах глобалізації є необхідною для адаптації до сучасних викликів та забезпечення економічної безпеки держави [11].

Сучасні умови міжнародних торговельних відносин формують відповідні напрями розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Водночас ці процеси створюють відповідності, які впливають на розподіл окремих вигод між торговельними партнерами. Одним із ключових інструментів регулювання зовнішньої торгівлі, що шукає стратегічні напрями митного регулювання і є предметом численних дискусій, є квотування імпорту.

На сьогодні Україна має ратифіковані угоди про вільну торгівлю з низькою країною (додаток А). Значна частина цих угод передбачає розміщення кількісних квот як для українських товарів на зовнішніх ринках, так і для імпортової продукції.

Застосування квот на безмитне ввезення імпортованих товарів базується на складних механізмах, що покликані забезпечувати захист критично важливих секторів економіки, зокрема аграрного виробництва, від можливого руйнівного впливу імпорту. Такий підхід спрямований на баланс між стимулюванням збереження торгівлі та захистом національних інтересів, але вимагає чіткої координації та узгодження позицій між сторонами.

Тарифні квоти впроваджуються для забезпечення захисту національних ринків кожної країни в жорстких умовах глобальної конкуренції. Найбільш чутливим до цього інструменту залишається агропромисловий комплекс України.

З одного боку, цей сектор займає важливу роль у формуванні зайнятості

населення, особливо в сільській місцевості, де аграрне виробництво є основним джерелом доходів для значної частини населення. Надмірний імпорт сільськогосподарської продукції може призвести до соціально-економічної деградації регіонів, зростання безробіття та знелюднення сільських територій.

З іншого боку, кожна держава прагне забезпечити власну продовольчу безпеку, що змушує її шукати баланс між імпортом і розвитком національного сільськогосподарського сектора. Це включає диверсифікацію постачальників та залучення додаткових ресурсів для підтримки місцевого виробництва.

Таким чином, тарифні квоти слугують не лише засобом регулювання імпорту, а й інструментом стратегічного управління економічними та соціальними процесами в державі.

Одним із перспективних напрямків удосконалення митного регулювання може бути подальше зниження ставок імпортного мита на інноваційне технологічне обладнання, яке не виробляється в Україні. Водночас необхідно зберегти підвищені ставки митних зборів на конкурентоспроможне обладнання, аналоги якого виробляються на вітчизняних підприємствах.

Пріоритет має надаватися імпорту високотехнологічного обладнання, здатного підвищити конкурентоспроможність української промисловості та сприяти модернізації виробничих процесів.

Варто відмітити, що посилення високих ставок мита та митних зборів можуть мати негативні наслідки. З одного боку, вони призводять до зростання ціни, посилюють податковий тиск на платників податків і збільшують фіскальне навантаження на споживачів. З іншого боку, сильно високі митні платежі створюють значний ризик поширення митних правопорушень, зокрема імпортери можуть вдаватися до ухилення від сплати обов'язкових платежів.

Таким чином, оптимізація митних ставок потребує ефективного балансу між стимулюванням стратегічно важливого імпорту та захистом національного виробництва, із забезпеченням прозорості та ефективності митного регулювання.

Розширення тіньового імпорту є серйозною загрозою для розвитку України, впливаючи на економічні, соціальні, політичні та гуманітарні аспекти. Контрабанда не лише зменшує надходження митних платежів до бюджету, скорочує соціальні

видатки та створює недобросовісну конкуренцію для сумнівних платників податків, але й позбавляє ресурсів державу для виконання її функцій та підтримки її міжнародного іміджу.

Одним із перших кроків для боротьби з так званим «сірим імпортом» може стати спрощення та здешевлення митних процедур. Паралельно необхідно впровадити діючу систему контролю руху товарів — від моменту їх ввезення на митну територію України до остаточного продажу. Також важливо відзначити можливість відновлення кримінальної відповідальності за товарну контрабанду.

Однак ефективна боротьба з контрабандою неможлива без реформування правоохоронної та судової системи. У сучасних умовах, коли ці інститути стикаються з численними проблемами, поспішне впровадження кримінальної відповідальності за контрабанду може спричинити нові ризики, зокрема рівня зростання корупції та незаконного втручання правоохоронних органів у діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Для вирішення зазначених проблем необхідно впроваджувати комплексний підхід, який включає вдосконалення митного регулювання, підвищення прозорості митних процедур, реформування правоохоронних систем органів та створення ефективного судочинства. Лише за таких умов можливо досягти значного зменшення тіньового імпорту та забезпечити стабільний розвиток держави.

Підбиваючи підсумок даного розділу, можемо дійти висновку, що ефективне регулювання імпорту є одним із ключових чинників забезпечення сталого економічного розвитку України. Актуальні виклики, зокрема глобальна конкуренція, економічна криза, війна та геополітичні трансформації, вимагають комплексного підходу до управління імпортними операціями.

Пріоритетними напрямками вдосконалення митного регулювання мають стати: гармонізація нормативно-правової бази із європейськими стандартами; спрощення митних процедур та впровадження інституту авторизованого економічного оператора; диверсифікація джерел постачання стратегічно важливих товарів; створення умов для стимулювання імпорту високотехнологічного обладнання, яке досягне конкурентоспроможності національної економіки; боротьба з тіньовим імпортом та посилення прозорості митного контролю.

Запропоновані заходи сприяють не тільки інтеграції України у світовий економічний простір, а й забезпечують внутрішню економічну стійкість, захист національних інтересів та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу. Завдяки цим крокам Україна може не лише мінімізувати ризики, пов'язані з імпортними операціями, а й використовувати їх як інструмент для стимулювання економічного зростання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі дослідження, проведеного в магістерській роботі, можемо зробити такі висновки:

1. Митне регулювання займає ключову роль у забезпеченні економічної стабільності України, стимулюванні розвитку національної економіки та інтеграції країни у світову економіку. Ефективність цього напряму регулювання впливає на конкурентоспроможність вітчизняної продукції на зовнішніх ринках.

2. Сучасні глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, військова агресія та економічна нестабільність, виявили недоліки чинної системи митного регулювання. Основними проблемами є непрозорість митних процедур, недостатній рівень цифровізації, відсутність належної взаємодії між митними органами та бізнесом.

3. Проведений аналіз показав значний вплив митних бар'єрів на структуру, обсяги та географію імпорتنих операцій в Україні. Неефективність чинних механізмів митного регулювання може зменшити прозорість процедур, стимулювати тіньову економіку та створювати нерівні умови для господарювання суб'єктів.

4. Імпорт в Україні постійно зростає, за період економічних криз та впливу пандемії COVID-19 (2020 рік). З 2014 по 2023 роки обсяг імпорту збільшився більше ніж у 3 рази. Відновлення імпорту в 2023 році до рівня 60 млрд доларів США після зниження в 2022 році демонструє стабілізацію торговельної активності.

5. Основу імпорту складають високотехнологічні товари (машини, обладнання, транспортні засоби), енергоресурси та хімічна продукція, які складають понад 67% загального обсягу імпорту. У 2024 році спостерігалось зростання імпорту військової техніки, медичних препаратів та обладнання для підтримки критичної

інфраструктури.

6. Основними постачальниками залишаються Китай, Польща, Німеччина та інші країни ЄС. Спостерігається суттєве зменшення імпорту з Росії та Білорусі через санкції та розрив торговельних відносин, що компенсує збільшення частки імпорту з ЄС, Туреччини та Китаю.

7. Залежність від імпорту критичних ресурсів, зокрема енергоресурсів, медичних товарів та техніки, підкреслює важливість міжнародної співпраці для підтримки економіки. Зміни в структурі та географії імпорту демонструють адаптацію України до умов війни та активацію інтеграції в міжнародні ринки.

8. Подальша диверсифікація постачань, розвиток внутрішнього виробництва та модернізація інфраструктури є ключовими напрямками для зменшення залежності від імпорту та забезпечення стійкості економіки.

9. Ефективне регулювання імпорту є одним із ключових чинників забезпечення сталого економічного розвитку України. Актуальні виклики, зокрема глобальна конкуренція, економічна криза, війна та геополітичні трансформації, вимагають комплексного підходу до управління імпортними операціями.

10. Пріоритетними напрямками вдосконалення митного регулювання мають стати: гармонізація нормативно-правової бази із європейськими стандартами; спрощення митних процедур та впровадження інституту авторизованого економічного оператора; диверсифікація джерел постачання стратегічно важливих товарів; створення умов для стимулювання імпорту високотехнологічного обладнання, яке досягне конкурентоспроможності національної економіки; боротьба з тіньовим імпортом та посилення прозорості митного контролю.

11. Запропоновані заходи сприяють не тільки інтеграції України у світовий економічний простір, а й забезпечують внутрішню економічну стійкість, захист національних інтересів та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу. Завдяки цим крокам Україна може не лише мінімізувати ризики, пов'язані з імпортними операціями, а й використовувати їх як інструмент для стимулювання економічного зростання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний портал «Слово і діло». URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/31/mfografika/ekonomika/zovnishnya-torhivlya-ukraymy-yak-zminyuvavsya-eksport-ta-import>
2. Бараненко І. Регулювання міжнародної торгівлі: між лібералізацією та протекціонізмом. Сучасний менеджмент: виклики та можливості: Матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (27 квітня 2021 р.). К.: НУБіП України, 2021 URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u326/zbirnik_tez_konf_stud_27_04_2021.pdf
3. Батракова Т.І., Бондаренко А.Г., Михайлуца М.К. Вплив карантинних обмежень на макроекономічні показники. *Молодий вчений*. 2021. №3. Офіційний сайт МВФ. URL: <https://www.imf.org/en/Home>
4. Бережнюк І. Г., Несторишен І. В. Митно-тарифне регулювання: міжнародний досвід та вітчизняна практика. *Митна безпека: науковий журнал*. 2019. Випуск 3. С.10-21.
5. Березовська О. В. Напрями вдосконалення механізму митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України в рамках угоди про вільну торгівлю. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2018. Том 29 (68). № 4. С. 26-30.
6. Білич Н. Співробітництво України та ЄС у митній сфері. URL: <http://dspace.tneu.edu.Ua/bitstream/316497/10270/1/%D0%91%D1%96%D0%B%D0%B8%D1%87.pdf>
7. Варналій З. С. Фінансова безпека України в системі сталого розвитку економіки в умовах війни. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (12 травня 2022 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. С.35-39.
8. Вплив російсько-українського конфлікту на світову продовольчу безпеку і пов'язані з цим питання в межах мандату Організації Об'єднаних Націй Продовольча

та сільськогосподарська організація ООН (ФАО). URL:
<https://www.fao.Org/3/nj164fr/nj164fr.pdf>

9. Герчаківський С.Д. Митна справа. навч. посіб. Тернопіль: Вектор, 2020. 316 с.
10. Герчаківський С.Д., Сідляр В.В. Фіскальне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 250 с.
11. Гуцул І., Крисовата К., Титор В. Актуальні тенденції митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України. *Економіка та суспільство*. 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-65>
12. Дуляба Н.І., Далик В.П. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах глобальної нестабільності. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8358>.
13. Зведені національні рахунки / Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
14. Звіт про фінансову стабільність, червень 2023 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku>
15. Зовнішня торгівля України товарами у 2021 році. Експрес випуск. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/02/14.pdf>.
16. Індекс інфляції в Україні 2024 [Електронний ресурс] // Мінфін.2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>
17. Кийда Л. І., Шевченко Н. І. Особливості реалізації державної митної політики в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 4. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.4.66
18. Комунікаційна команда Офісу Віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/partnership/duty/> (дата звернення: 29.04.2024).
19. Крисоватий А.І., Герчаківський С.Д., Дем'янюк О.Б. Митна справа. підручник. Тернопіль: ВПЦ «Екон. Думка ТНЕУ», 2014. 540 с.
20. Кукуруза Г., Лесик М., Ніколаєнко С. Аналіз обсягів контрабанди в Україні. Обсяги, прямі та непрямі втрати бюджету та економіки / Незалеж. група з

макроекон. аналізу та прогнозу. Київ, 2019. С. 5

21. Кулініч О. А., Білоус Г. Г. Виклики системі митного регулювання ЗЕД України. Фінансова архітектура та сценарії конкурентних моделей розвитку : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., 17 листопада 2023 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2023. С. 290-292.
22. Кулініч О. А., Гребенюк Я. Особливості функціонування митної системи України в сучасних умовах. Socially competent management of corporations in a behavioral economy: Collection of scientific papers. European institute of further education, Podhajska, 24-25.11.2021. Р. 259-260.
23. Левко М. М. Митно-тарифне регулювання в системі фінансової безпеки держави. Забезпечення стійкості та безпеки фінансової системи України: теорія та практика: монографія / за ред. Г.Я. Аніловської та І. Б. Висоцької. Львів : Сполом, 2016. 252 с.
24. Микуляк В. Асоціація України з ЄС: як це працює. *Юридична газета*. 2018. № 18 (620).
25. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-17. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
26. Мінфін. ВВП України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
27. Міценко Н.Г., Кабаці Б.І., Федоренко А.О. Залежність економіки України від зовнішньої торгівлі: тенденції зміни індикаторів. *Економічні науки*. 2021. № 62. С. 12-21.
28. Надходження податків і зборів Держ. Фіск. служба України. 2023. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nadhodjennya-podatkov-i-zboriv--obov'яз/nadhodjennya-podatkov-i-zboriv>.
29. Науменко В. О., Ріппа М. Б. Міжнародна фінансова допомога для України в умовах повномасштабного вторгнення росії: Всеукраїнська
міждисциплінарна науково-практична конференція «Трансформаційні процеси в умовах війни та післявоєнного періоду». Чернівці, 2022. С. 41-43.
30. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. Зовнішня торгівля. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>

31. Новини [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. 2023.
URL: <https://ukrstat.gov.ua/>.
32. Новосад І. В. Фіскальна складова митної безпеки України : автореф. дис. ... канд.. екон. наук. Тернопіль, 2018. С. 3.
33. Офіційний сайт ВООЗ. URL: <https://www.who.int/home>
34. Офіційний сайт Державної служби статистики України зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. URL <http://www.ukrstat.gov.ua>.
35. Офіційний сайт Kiel institute for the world economy. URL <https://www.ifw-kiel.de/>
36. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL <https://www.imf.org/en/home>
37. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/>
38. Офіційний сайт Державної митної служби України URL <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-10-misiatsiv-2024-roku-tovaroobig-ukrayini-sklav-92-mlrd-1851>
39. Офіційний сайт СОТ. URL: <https://www.wto.org/>
40. Піляєв І. С. Трансформація глобалізаційних процесів у контексті наслідків повномасштабного російського вторгнення в Україну. *Економіка України*. 2022. № 7. С. 03-20.
41. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
42. Про Митний тариф України: Закон України від 07.12.2017 № 2245-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>
43. Про ратифікацію Протоколу про внесення змін до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі: Закон України від 04.11.2015 № 745-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 49-50. ст. 456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/745-19#Text>
44. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі:

Закон України від 10.04.2008 р.

№ 250-VI. URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=250-17>

45. Рахман М.С., Штих Є.А. Дослідження основних показників зовнішньої торгівлі України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 5(16). С. 384-389.
46. Речун О. Ю., Єрмолович М. О., Ковальчук В. О. Особливості сучасного митного регулювання в Україні. Technologies in education in schools and universities: Hnjceedings of the III Synternational Scientific and Practical Conference. Athens, Greece, January 23-26, 2024. С.67-68. DOI: 10.46299/ISG.2024.1.3
47. Сивохіп П. С. Передумови адаптування умов вітчизняного митного регулювання до вимог Європейського союзу : Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право в Україні та світі: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Ізмаїл, 23 травня 2023 р.). Ізмаїл: ЦФЕНД, 2023. С. 6-7.
48. Скрипник С., Процевят О., Воронова О. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1308>.
49. Соколовська О.М. Проблеми зовнішньої торгівлі України та її регіонів у контексті світової кризи. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1(38). С. 97-102.
50. Статистичний збірник «Україна в цифрах 2023 рік» [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
51. Сторожук О. В., Свириденко Г. М. Митно-тарифне регулювання як фактор забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави в умовах євроінтеграції. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 94-98.
52. Указ Президента України «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни» № 266/2022. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>.

53. Ukraine Report 2023 - коментарі та рекомендації Європейської Комісії щодо митної сфери. <https://www.pwc.com/ua/uk/publications/tax-and-legal-alert/2023/ukraine-report-2023.html>
54. Головай Н. Мельник Я. Роль інноваційних технологій в модернізації митних процедур України. Десяті ювілейні всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія: збірник наукових праць (м. Тернопіль, 12 листопада 2024 року). Тернопіль: ЗУНУ, 2024. С. 37-34

Додаток А

Чинні міжнародні угоди про вільну торгівлю України з країнами-партнерами

Назва угоди	Дата ратифікації	Цілі
<i>Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії</i>	Угоду ратифіковано Законом № 1100-IX від 16.12.2020	Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії замінить у двосторонніх відносинах з Великою Британією Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, у зв'язку з BREXIT. Новий міжнародний договір базується на Угоді про асоціацію з ЄС та є її продовженням у двосторонніх відносинах між Україною та Сполученим Королівством.
<i>Угода про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль</i>	Угоду подано на ратифікацію із заявою Розпорядженням КМ № 259-р від 17.04.2019 Угоду ратифіковано із заявою Законом № 2753-VIII від 11.07.2019, № 32, ст. 124	Бажаючи сприяти гармонійному розвитку та розширенню світової торгівлі шляхом усунення перешкод в торгівлі через заснування зони вільної торгівлі та уникненню створення нових бар'єрів у торгівлі та забезпеченню передбачуваного комерційного середовища для бізнес-планування та інвестицій
<i>Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою</i>	Угоду ратифіковано Законом № 1917-VIII від 14.03.2017	Відповідно до положень CUFTA, Канада скасувала 98% мит для українських товарів. Окремі види сільськогосподарських продуктів Україна постачає до Канади також з 0% тарифом, але в рамках квот. Україна зі свого боку скасувала імпорتنі мита на 72% товарів з Канади. Ввізні мита на сільськогосподарські та промислові товари для Канади також скасовано, але з перехідними періодами в 3, 5 та 7 років. Для мороженої

Продовження додатку А

<i>Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС</i>		Важливим елементом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВ ЗВТ). Ними передбачено суттєву лібералізацію торгівлі (усунення тарифів чи квот) між сторонами, гармонізацію законодавства і нормативно- регуляторної бази.
<i>Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)</i>		Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ) є зоною вільної торгівлі, яка об'єднує митні території чотирьох європейських країн, які не вступили до Європейського Союзу, зокрема, Республіки Ісландія, Князівства Ліхтенштейн, Королівства Норвегії та Швейцарської Конфедерації. Зона вільної торгівлі забезпечує країнам-членам режим вільної торгівлі товарами та послугами, а також гарантує вільний рух капіталів та фізичних осіб.
<i>Угода про вільну торгівлю між Україною та Урядом Чорногорії</i>	Угоду ратифіковано Законом № 5445-VI від 16.10.2012	З метою досягнення цих цілей, положення, спрямовані на поступове скасування перешкод для взаємної торгівлі відповідно до права СОТ, зокрема тих, що стосуються утворення зон вільної торгівлі
<i>Угода про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною</i>	Угоду ратифіковано Законом № 2599-III від 05.07.2001	Висловлюючи готовність впроваджувати заходи, які сприятимуть гармонійному розвитку торгівлі між цими країнами, а також поширюватимуть та урізноманітнюватимуть взаємну співпрацю в галузях, що викликають взаємний інтерес, у тому числі в галузях, на які не поширюється ця Угода і, таким чином, створюючи основу співпраці та сприятливе середовище, засноване на рівності, відсутності дискримінації та рівновазі прав та обов'язків
<i>Режим вільної торгівлі з країнами СНД та ГУАМ</i>		Договір про зону вільної торгівлі від 18 жовтня 2011 року - багатосторонній Договір між державами- учасниками СНД (ратифікований Законом України від 30.07.2012 № 5193-VI). Сторони Договору: Республіка Білорусь, Республіка Вірменія, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка, Республіка Молдова, Російська Федерація, Республіка Таджикистан, Україна, Республіка Узбекистан.